

<p>Toimetus ja tallitus TALLINNAS, Wene tänav nr. 5 Telefon nr. 158. (Sõjawäe keskaamast)</p> <p></p> <p>Toimetaja kõnetunnid kella 12—1.</p>	<h1>SÕDUR</h1> <p>SÕJAASJANDUSE AJAKIRI. ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS Sõjawägede staabi väljaandel.</p>	<p>Tellimise hind: 1 aasta peale 40 marka 1/2 " " 20 " 1/4 " " 10 "</p> <p></p> <p>Kuulutuste ja teada- annete hind: Iga kor- pusrea eest 1 mark.</p>
Tellijad ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabariigi postiasutused ja era-raamatukauplused.		
№ 31	Laupäeval, 31. juulil 1920.	II. aastakäik

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Väljawõtted Sõjainistri päewa-
kästudest.
2. Väljawõtted kästudest Wabariigi
sõjawägedele.
3. Sõjawäe juhtide, ametnikkude ja tee-
nijate palgamäärad.

Üleüldine osa:

1. Endendorffi sõjamälestused.
2. Kuulipilduja „Maximi“ takistused
ja rikked.
3. Segateated.
4. Kuulutused.

Ametlik osa.

Wäljawõtted Sõjainistri päewakästudest.

№r. 719.

Tallinnas, 27. juulil 1920.

Kõigile posti-telegrafi ametnikkudele, kes sõjawäes
oma erialal teenivad, anda peale palga, maksuta sõ-
jawäelase pajot ja varustus.

See korraldus lugeda maksimaalselt Wababuse Sõja
algusest.

№r. 722.

Tallinnas, 27. juulil 1920.

Wabariigi Wälitlus otsustas 23. juulil s. a. wa-
hastada Sõjawäe teenistusest sõj wäelased, kes 1897 a.
sündinud, wabastamise tähtpäewaks 10. augusti s. a.
määrates.

Wäljawõtted kästudest Wabariigi sõjawägedele.

№r. 786.

Tallinnas, 20. juulil 1920.

2-se Hobuste tagawara ja laatsareti ülem loomaarst
Ewald Hampe nimetatse ümber meterinäär alam-
poltkownikuks, wanusega 28-ft aprillist 1917 a.

№r. 789.

Tallinnas, 20. juulil 1920.

§ 1. Eesti sõjawäe esitaja Soomemaal kapten Leo
Laurson nimetatse kindralstaabi Wälituse wane-
maks kästudeäitjaks ohwitseriks, 1-ft juulist s. a.

§ 2. Eesti sõjawäe esitaja Latwias kapten Julius
Jürgenson nimetatse kindralstaabi Wälituse wane-
maks kästudeäitjaks ohwitseriks, 1-ft juulist s. a.

§ 3. Adjutant Eesti sõjawäe esitaja juures Lat-
wias leitnant Jakob Mottisse nimetatse kindral-
staabi Wälituse wanemaks kästudeäitjaks ohwitseriks,
1-ft juulist s. a.

§ 4. Sõjawägede Staabist alamkapten Richard
Masing nimetatse sõjawäe esitajaks Latwias, 1-ft
juulist s. a.

§ 5. 1-se diviisi endisest tagawara bataljonist
kapten Aleksander Wesfart nimetatse kindralstaabi
Wälituse wanemaks kästudeäitjaks ohwitseriks, 1-ft
maist s. a.

№r. 798.

Tallinnas, 22. juulil 1920.

§ 1. 8-ft jalawäe polgust leitnant Wladimir Kris-
tumann ülenatse alamkapteniks, wanusega 8-ft
oktoobrist 1919.

§ 2. Kalewi Malewa polgust leitnant Michail
Müllerstein ülenatse alamkapteniks, wanusega
29-ft detsembrist 1919.

§ 3. 4-ft piiritüti bataljonist leitnant Troodi
Loom ülenatse alamkapteniks, wanusega 23-ft
märtsist 1920.

§ 4. 3-da diviisi staabist leitnant Anton
Simmo ülenatse alamkapteniks, wanusega 19-ft
aprillist 1920.

§ 5. 9-st jalaväe polgust alamleitnant Juhon Tomson ülendatse leitnandiks, wanusega 8-st märtsist 1919.

§ 6. Ruperjanowi partisaanide polgust alamleitnant Karl Ant ülendatse leitnandiks, wanusega 6-st augustist 1919.

§ 7. Riisaroopalise soomusrongi nr. 2 pealt alamleitnant Juhon Rääl ülendatse leitnandiks, wanusega 20-st aprillist 1920.

§ 8. Võru maakonna rahwawäe ja kaitse liidu ülema abi alamleitnant Johan Sirk ülendatse leitnandiks wanusega 31-st detsembrist 1919.

Nr. 799.

Tallinnas, 22. juulil 1920.

§ 1. 2-se diviisi ülema käsutada olev leitnant Gustaw Lipmeister ülendatse alamkapteniks, wanusega 14-st detsembrist 1919.

§ 2. Endise Ingeri batarei ülem alamleitnant Jaak Luit ülendatse leitnandiks, wanusega 7-st novembrist 1919.

§ 3. 8-st jalaväe polgust lipnik Walter Berro ülendatse alamleitnandiks, wanusega 15-st jaanuarist 1919.

Ruperjanowi partisaanide polgust lipnik Julius Rõiv ülendatse alamleitnandiks, wanusega 30-st märtsist 1919.

§ 5. Narva linna komandantuurist lipnik Martin Rukemelt ülendatse alamleitnandiks, wanusega 21-st juunist 1919.

§ 6. Tartu maakonna rahwawäe ja kaitse liidust lipnik Meeme Mõttus ülendatse alamleitnandiks, wanusega 29-st juunist 1919.

§ 7. 2-se diviisi ülema käsitusel olev lipnik Ferdinand Wilberg ülendatse alamleitnandiks, wanusega 31-st augustist 1919.

Nr. 801.

Tallinnas, 22. juulil 1920.

Auto roodust alamkapten Nikolai Poppen kinnitatse, kapteni auastes, wanusega 19-st novembrist 1917 a.

Rindralstaabi Rindral-Major Larva
Sõjainistri eest.

Sõjaväe juhtide, ametnikkude ja teenijate valgamäärad.

Wabariigi walitsuse poolt 18. juunil 1920 a. kinnitatud (Asutawa Kogu poolt wastuwõetud seaduse põhjal 26. märtsil s. a.)

Sõjainister, sõjavägede ülemjuhataja — iseäraliste walitsuse määruste järele:

1) Sõjainistri abi 4.500 mk. kuus.
2) Sõjaväe ja ülemjuhataja staabi ülemad, diviisi ülem, sw. ringkonna ülem, warustuse ülem . 4.000 mk. kuus.

3) Rindralstaabi ülem, sw. terwishoiuwalitsuse ülem, sõjaväe prokuröör, sõjaväe ringkonnakohtu eesistuja 3.500 mk. kuus.

4) Wabariigi kaitseliidu ülem, korralduswalitsuse ülem, diviisi ülema abi, ringkonna ülema abi, warustuse ülema abi, ülem loomaarst, sõjainisteeriumi juriskonsult — ühtlasi kodifikatsiooniosakonna ülem, sõjaväe prokurööri abi 3.000 mk. kuus.

5) Diviisi staabi ülem, sw. ringkonna staabi ülem, käsitudetäitja staabi ohwitser sõjainistri juures, sõjakooli ülem, sw. terwishoiuwalitsuse ülema abi, sõjaväe konsultant, sõjaväe ringkonnakohtu alaline liige, sõjaväe ringkonnakohtu uurija 2.500 mk. kuus.

6) Polgu ülem, wabariigi kaitseliidu ülema abi, sõjaväe tehniliste kursuste ülem, haigemaja ülemarst (üle 500 woodi), sw. terwishoiuwalitsuse terwishoiu ja statistika-osakonna ülem, alamohwitseride kooli ülem (kelle alla ka majandusjaoskond kuulub), sõjaväe staabi kantsleli ülem, sõjaväe warustuswalitsuse intendantuuri, tehnika,-ehituse- ja korteri, sõjariistade kantsleli ja raha,-arwe- ja mereasjanduse-osakondade ülemad, asjade walitseja, sõjainist. juriskonsult ja kodifikatsiooniosakonna ülema abi, ülem-loomaarsti abi, diviisi arst, topograafia osakonna ülem . 2.100 mk. kuus.

7) Üksiku pataljoni ülem, diviisjoni ülem, polgu ülema abi, osakonna ülem, Tallinna linna komandant, diviisi loomaarst, spordikursuste ülem, diviisi intendant, alamohwitseride kooli ülem, soomusrongi ülem, käsitudetäitja staabi ohwitser, sw. war. wal. tehnikaosakonna tököja ülem, sanatooriumi ülemarst, külgehakkamate haiguste wastu wõitlewa lentsalga wanem arst, haigemaja ülemarst (500 woodi), hobuste tagawara ja laatsareti ülem 1.960 mk. kuus.

8) Pataljoni ülem, üksiku pataljoni ülema abi, diviisjoni ülema abi, soomusautode kolonne ülem, soomusrongi suurtükiväe inspektor, Harju ja Tartu maakonna rahwawäe- ja kaitse liidu ülemad, soomusrongi komandant, tehniliste kursuste ülema abi, diviisi inseneer, sõjakooli klassi inspektor, sõjakooli merelasssi ülem wanem arst ja wanem loomaarst, wanem ordinaator, diviisi loomalaatsareti ülem, haigemaja konsultant, sw. war. wal. tehnika-osakonna tököja juhataja ja üleminseneer, lennuroodu ülem, p. 6 tähendatud osakondade ülemate abid ja nende osakondade jaoskondade ülemad.

9) Soomusrongi ülema abi, soomusautode kolonne ülema abi, Tallinna linna komandandi abi, sõjainistri wanem adjutant, soomusrongide diviisi kuulipildujate kursuste ülem, sõjakooli alalised lektorid, tehniliste kursuste tehnilised juhatajad, Narva linna komandant, wangiloagri ülem, hobuste tagawara ja laatsareti ülema abi, p. 7 tähendatud osakondade ülemate abid ja nende osakondade jaoskondade ülemad, arst ja loomaarst wäeosas (kus üks arst), maakonna rahwawäe ja kaitse liidu ülem, inseneer-ehitustööde juht, tehnilise komitee alaline liige, majanduse ülem polgu, diviisjoni, üksikus pataljoni ja ratsapolgu ülema abi majanduse-jaoskonnas, haigemaja majanduse ülem (üle 500 woodi), testapteegi ladu ülem, sw. war. wal. tehnika-osakonna juhataja abi, sõjariistade osakonna laboratooriumi juhataja, teemid eriteadlane (förgema haridusega), käsitudetäitja arst ja loomaarst, lennuroodu ülema abi, mereasjanduse-osakonna spetsialistid-inseneerid 1.680 mk. kuus.

10) Tankide pataljoni tehnilise jaoskonna ülema abi, lennuroodu tehnikas- ja õpejaoskonna ülemad, tehniliste kursuste õpe-töökodade ülemad, tingisepa- ja sadusepa ja riiete töökodade ülemad, üksiku roodu ülem, patarei ülem, sõjakooli ja alamohwitseride kooli roodu ülemad, sõjaväe esitaja Poola, Läti, Leedu ja Soome-maal, lennuroodu tehnikabüroo juhataja, soomusautode kolonne ja tankide pataljoni rühma ülemad, mereleenu salga ülem, tankide pataljoni instruktork, muusikaorioride inspektor, diviisi inseneeri abi, soomusrongi kemandandi abi 1.575 mk. kuus.

11) Roodu ülem, esabroni ülem, õpekomando ülem, tanki ülem, sõjaväe staabi komendant, soomusauto ülem, Narva linna komandandi abi, spordikursuste ülema abi, spordikursuste tehnilised juhatajad ja lektorid, kestkvalitšuse ladu (bafise) ülem ehk walitseja, sõjaväe ringkonnakohtu ja sõjaväe profuröbri sekretäär, kohtuameti kandidaat, sõjakooli mereklassi ülema abi, lendur-instruktor, sõjamuuseumi arhiivi hoidja, maakonna rahwawäe ja kaitsejõudu ülema abi, Toompea lossi komendant, noorem ordinaator, noorem arst ja loomaarst, reservarst ja loomaarst, desinfektatsioon-salga ülem, kaniselei ülem, wanem käsitudetäitja ohwitser ja ametnik, wanem raamatupidaja (tus rohlem kui üks) jaostonna ülema abi, sõjaväe mereasjanduse joonestuse büroo ülem 1.470 mk. kuus.

12) Pontonpargi ülem, 1-se järgu jaama komendant, mereleenu ja raste wälja sõdetelegraafi jaamade ülemad, kingsepa- ja sadulsepa ja riiete töökodade ülemate abid, lennuroodu töökoda ülema abi, kestkvalitšuse ladude (bafise) ülemate abid, majanduse ülem wäeosas ja asutustes iseiseiswama majandusega, töösalgade ülem, „Sõduri“ toimetaja, kobilikatšiooni osakonna sekretäär ja redaktor, lendur-ohwitser, wanem sõjariistade ülemaataja, waningilaagri ülemate abid, õpetaja ja preester, wäeosajuhudant, diwiiši staabi inspektori ja operatiiv-abjutant, asjaajaja ja laekahoidja ükfitus pataljonis ja diwisjonis, wanem asjaajaja kestkvalitšuses, wanem tehniker, wanem pürotehniker, wanem keemiker, wanem laborant, diwiiši kohtujaostonna ülem, tööroodu ülem, haigemaja aptegi juhataja, kestkaptegi ladu Narwa osakonna juhataja 1.365 mk. kuus.

13) Raudtee roodu rongi ülem, kaitsejõudu jaostonna ülem, sõjakooli rühma ülem, komando ülem, töösalgade talgu ülem, woori ülem, pontonpargi ülema abi, 2-se järgu jaama komendant, igasugu komendantid, lennuroodu radio- ja telegraafi jaamade ülemad, lennuroodu ehituse aerodroomi ülem, abjutant, wanem rea ohwitser, kursuste ohwitser, sõjakooli instruktor pommi-, miini ja kuulipilduja asjanduses, soomusrongide tehnikajaostonna juhataja, töökoda ülem, laduülem ehk walitseja, raamatupidaja, sõjaväe profuröbri ja ringkonnakohtu sekretääri abi, teadetekogumise punkti ülem, kindralstaabi walitšuse liikumise-punkti ülem, posti-telegraafi-telefoni kontroll-punkti ülem, wanem mehhaanik, sõdetelegraafi kursuste lektor, radio tehniline juht, sõjaväe topograaf, sõjamuuseumi ja arhiivi hoidja abi, teeduwiljaaia walitseja, soomusrongide diwiiši teadeteohwitser, toll, lennuroodu waatleja, kindralstaabi walitšuse raamatukogu hoidja, inseneeri-pataljoni telegraafi jaw ülem, afe-arst 1.260 mk. kuus.

14) Noorem reaohwitser, abjutandi abi, komando ülema abi, komandandi abi, sõjakooli ratsariühma ülema abi, noorem käsitudetäitja ohwitser ja ametnik, majanduse ülema abi, asjaajaja kestkvalitšuses ja wäeosades ja asutustes iseiseiswama majandusega, orkestrijuh, joonestaja konstruktor, sekretäär, raudtee-kontrollkomando kontrollöör, loomaterwishoiu-osakonna hobuserautamise instruktor, trükitööde kontrollöör, posti-telegraafi ja telefoni kontrollöör, „Sõduri“ korrektor-ekspediitor, karjawalitseja, soomusautode ja autogarashi-ülem, laekahoidja walitšustes ja asutustes, kortermeister polgus, ükfitus pataljonis ja diwisjonis, diwiiši leiwaküpsetuse ülem, wooriülema abi, tööroodu ülema abi, haigemaja apteegi juhataja abi, kestkaptegi ladu jarmatšöit, röntgenoloog, raamatupidaja abi 1.190 mk. kuus.

15) Töösalgade talgu rühmaülem, töökoda ülema abi, laduülema ehk walitseja abi, asjaajaja reaasjanduses, wäeosajuhutaja-asjaajaja, instruktorid tehnilistel kursustel ja inseneeripataljonis, noorem tehnik, noorem pürotehnik, noorem mehhanik, noorem keemik, R. L. maakonna spordiinstruktor, kindralstaabi walitšuse raamatukogu hoidja abi, s. kestktelefoni jaama ülem, tšifograaf-fotograaf, graweeriija, teadetekogumise osakonna olalise punkti ülema abi, ladu ülemaataja, kortermeister, sõjariistade ülemaataja, kivitrukkiija-masinameister, reserv-farmatšöit 1.120 mk. kuus.

16) Kaitsejõudu jaostonna ülema abi, asjaajaja abi, kooli (klassi) meditsiin ja weterinäär-walitseja, üliõpilane meditsiin ja weterinäär, registraator, kivitrukkiija masinameistri abi 1.050 mk. kuus.

17) Galastaja öde ja finise tähe öde 980 mk. kuus.

18) Siniise tähe öde-sanitar 910 mk. kuus.

Märkused: 1) Nendes palgamäärades ettenähtud põhipalladele arwatakse juure riigiteenijatega ühisel määral ja aegadeft wastaw elufalliduse lisa; peale selle saawad sõjamäelased ilma hinnata toiduaineid ja riidewarustust rahwamäelastega ühesugustel alustel ning korteri, kütte ja walgustuse warustust iseraliste wabariigi walitšuse poolt kinnitatud määruste järele.

2) Ohwitseri asetäitja wõib p. p. 12—16 ettenähtud kohtadele määratud saada ja saab palka koha järele, mahaarwates 100 mk. wastawa astme tegelikust summast; ametniku asetäitja saab palka koha järele, mahaarwates 100 marka wastawa astme tegelikust summast.

3) Kõik sõjaväes teeniwad eraifitud, kes mitte koosseisudes ettenähtud ohwitseride ja ametnikkude kohtadel ei teeni, saawad palka ja raha ning natuura palgalisafid tsiwiiilafutustes teeniwate riigiteenijatega ühesugustel alustel 1. märtsifit 1920 a. arwates.

4) Käesolewad palgamäärad hakkawad maksma 1. märtsifit 1920 a., ühes sellega kaotab wabariigi walitšuse poolt 30. märtsifil 1920 a. wastuwõetud määrus ohwitseride, sõjaväeametnikkude ja arstide palga tõstmise asjus 30% wõrra oma maksuse.

5) Peale 1. märtsifit 1920 a. kuni käesolewate palgamäärade kinnitamiseni sõjaväeteenistuseft wabastatud ohwitseride, arstide, ametnikkude ja eraifitute kohta käesolewad palgamäärad maksiwad ei ole.

6) Kuni 1. augustini 1920 a. liiwideeritawatel ja ümbermoodustawatel kohtadel teenijatele maksatakse palka 1. märtsifit 1920 a. kohtade järele, kuhu nad uute koosseisude järele kuuluwad; neile, kelle ameti uimetused käesolewates palgamäärades ette pole nähtud ja kes liiwideerimise ehk ümbermoodustamise puhul ilma kohtadeta jääwad ja selle tõttu teenistuseft wabanewad, määrab sõjaminister, 1. märtsifit 1920 a. kuni teenistuseft wabastamiseni, ametitele wastawad palganormid kindlaks.

7) Koosseisude kolluseadmise ja nende laienduste puhul tarwitusele wõetawate uute ametite palgamäärade kindlaksääramine, käesolewate palgamäärade piires, käib sõjaministri wõimupiires.

Kindralstaabi Kindral-Major **Larka.**
Sõjaminist eest.

Üleüldine osa.

Ludendorffi sõjamälestused.

Liitlaste pealetungimine 1916. a. sügisel.

Sürg.

II.

Lääne väerinnal oli võitlus Verduni juures alanemas Somme lahing ei olnud liitlastele juuli algul loodetud läbimurret toonud. Seda teist 1916. a. kulukslahingut peeti mõlemal pool Somme jõge kuulmata ägedusega.

Verdun nõudis meilt väga palju verd. Meie pealetungiwate vägede seisuford muutus järjest pahemaks. Pealetungimine wenis furnawalt pikale. Sõjawägedel oli õuduse tunne selle kindluse ees. Juhatas oli ka ainult poole hingega asja juures. Saksa kroonprints oli juba õige warakult selle pealetungimise poolelajamist soowitanud.

Liitlased olid Somme lahingut alanud määratuma ülekaaluga maa peal ja õhus. Saksa ülem wäejuhatas oli alguses üllatunud. Ta wedas nüüd ruttu wägesid juurde, kuid talle ei läinud forda waenlase üleolekut suurtükide, laskemoona ja lendurite poolest ka natukenegi wäherdada. Liitlased töötasid endid ikka sügawamale Saksa liinidesse. Meie kaotasime palju mehi ja materjali. Seekord olid eelmised kaewikud weel tihedalt meestega warustatud. Waenlase poolt pommitamise korral läksid mehed blindashidese ja keldritesse warju. Oma trummeltule kaitse all jõudis waenlane rutemini meie kaewikutesse, kui meie mehed oma koobastest wälja jõudsid ronida. Selle nähtuse sagedateks järelduks oli meie meeste wangilangemine. Kehaline ja hingeline jõukulus oli ära armamata suur. Diwiisid wõisid ainult mõne päewa kaewikutesse jääda. Neid pidi sagedasti wahetama, et nad rahulitemalt frondi osadel wälja wõisid puhata. Neid referwi jätta oli wõimata, sest meil ei jattunud wägesid. Tarwitawate diwiiside arw läks wähemaks. Suurtükide puudusel jäeti diwiiside wahetuse korral batareid esialgul wahetamata. Selle järelduks oli wäeafade segimine. Lääne liinil moodustati uusi diwisjone. Selles oli tehtud niipatju kui wähegi wõimalik, kuid kõik oli alles saamisel.

Laskemoon läks ikka wähemaks. Ülem wäejuhatas sai ta sõjaministeriumilt laskemoonarongide näol. Mina ise jagasin nad wägede (armeede) wahel. Nõnda teadsin, mis nad saada tahtsid ja mis ma anda wõltsin. See oli väga kurb ja inimlikult piinaw ülesanne.

Oluford Lääne frondil oli sedawõrd pingul, nagu waremalt ei aimanud, aga ometi ei suutnud ma seisuforra täielikku terawust weel ülegi waadata. See oli hea. Tähtjas otsus, raske wõitluses olewalt läänelt weel rohkem diwisjone wõtta ja idale saata, et siin seisuforda pealetungimise mõttes jälle jalale seada ja Rumeeniale oisustawad lööki anda, oleks muidu liig raskeks muutunud.

Kindralfeldmarschal ja mina kawatsesime wõimalikult pea lääne sõita, et olu'orda koha peal tundma õppida. Meil oli ülesandeks kaitsmist kindlamaks teha ja aidata. Enne seda aga korraldati Rumeenia wastu saadetawad diwisjonid ja nõutati majesteedilt paljukaaluw käsk, pealetungimist Verduni all seisma panna. Seda oleks pidanud juba siis tegema, kui

pealetungimine häwitushingingu iseloomu omandas. Saawutused ei seisnud kaotustega enam kofkufõlas. Kaitsmises pidime muudugi meile peale sunnitud häwitushingingu wälja kannatama.

Ka Itaalia frondil oli seisuford halwenenud. Põhjas olid kuniinglikud ja keiserlikud (f. ja f.) wäesalgad juba juulikuus kõrgustikudele põhjapool Ust-ago-Arsterot tagasi läinud ja pidid augustis waenlase uuel pealetungimisel Isonzolo olewad seisufordid maha jätma; Görz ja osa temast lõuna pool seiswast Doberdo kiltmaast Karsti kõrgustikul olid itaallaste wõ musesse läinud. Ka siin oli f. ja f. sõjawägi wõitlusjõus ja wõitlustahmises kahju kannatanud. Kindral v. Conrad, feda me juba esimestel päewadel nägime, arwas, sõjawägi olewat juba 1¹/₄ aastat püre kaitsnud ja tegewat seda ka tulewikus. Rohkem ei wõiwat ta öelda. Wäga trööstiw polnud see iseneesest mitte.

Kindralfeldmarschal Baieri prints Leopold oli Saksa idafrondi juhatuse oma peale wõtnud, ooberstleitnant Hoffmanni palusin ma oma senise koha peale järeleliijaks; teadsin, et siis harilikul wiisil edasi töötataks. Printsi senise wäerühma sai kindral v. Woyrsch ühes oma armeega Sealsete tulewaste wõitluste peale waatasime rahulikult, kuigi põnewusest, nimelt Einsingeni rühmas weel poldud üle saadud.

Ertshertzog Karl wäerühm polnud weel peatama jäänud. Siin pidime edaspidise taganemise arwesse wõtma.

Rumeenia sõjakoolutuse järele omandasid Karpaadid teistsuguse tähenduse. Meie lõunatiwa ümberpiiramiseks polnud enam waja Dnestri ja Moldau wahelt läbi tungida, selleks pakkus nüüd fogu Rumeenia laia aluspõhja ja nõnda wõis see wäga mõjuwaks muutuda.

Austria-Ungria polnud oma parema tiwa ja Siebenbürgeni kaitsmiseks ei rahu ajal ega ka sõjapäiwil midagi teinud. Kaudewõrk oli puudulik, wäheste teede töödõim wäga nõrk. Et Rumeeniat mitte „äritat“, poldud kindlusi ehitatud. Selle wastu oli Austria-Ungria rahulikult pealt waadanud, kui see Siebenbürgenis otse piiri ääres tehaseid asutas.

Wiimasel filmapilgul wiisati sinna nõrgad wäesalgad, ka korraldati mäetõoliste pataljonid. Kuid igalpool ammutas haigutaw tühjus. Põhja pool nihkusid Wene, mujal Rumeenia wäesalgad üle piiri, Moldaust ja Walahiaast kuni alla Donaani Siebenbürgenis ja Ungaris. Tähtsad mäeteed langesid ilma wähemagi wõitluseta waenlase wõimusesse. Kronstadt ja Petrosenci ühes oma sökaewandustega wõeti juba 29. augustil ära Hermannstadti ilmusid peagi Rumeenia wahisalgad. Orfowa langes. Kui rumeenlased nõnda wahetpidamata edasi marsisid, siis ei piiratud mitte ainult ertshertzog Karl rühm ümber, waid ka tee Ungari südamesse ja meie ühendusteedele Balkani poolsaarega oli waba: meie olime wõidetud.

Meile efines raske ülesanne, lääne- ja idafronte waenlase pealetungimiste wastu kaista, seejuures ertshertzog Karl rühma kōwendada ja Rumeenia wastu wägesid saata, mis wõimaldaks kaitsmise ja lubaks pealetungimisele asuda. Selle ülesande teostamine muutus weel raskemaks sel põhjusel et ertshertzog Karl uuesti jõudusid nõudis, mis tõepoolest oleksid pidanud Siebenbürgenisse minema. Ülem wäejuhatas pidi katsuma teisel weel rohkem diwis-

joone wabaks saada. Wägede saatmine Rumeenia wastu wenis pikale. Eännefrondilt polnud enam midagi wõtta. Ülemjuhataja Ost sai käsu mitmes paigas oma nõrgalt kaitstud frondil wäesalgad wälja lõmmata ja uued diwisjonid kokku seada. Otsus, mille järele meie ome operatiivse üleoleku liitriikidega wõrreldes ära pidime kutsutama ja Rumeeniale kallale tungima, oli ainuke, mis kindlaks jäi. Kuidas ja millal seda teostada, see polnud septembri algul veel selge.

Meie kawatsuste lähemaks eesmärgiks oli mõlemal pool Karpaate seiswat fronti tema pahemast kuni parema tiiwani seisma panna. Ta pidi Siebenbürgenisse pikemaks wenima, umbes pikuti mõõda Marost ülemal pool ja alamal pool Maros Wasarhely, kuna meie rumeenlastele Bulgaaria poolt kallale pidime tungima, igatahes wäikese jõududega, nagu seda suba seninegi kindralstaabi ülem oli kawatsenud.

Kindralfeldmarschal v. Mackensen oli pärast Serbia wastu teostatud sõjakäiku ülemjuhatusel Bulgaaria-Makedoonia frondil Bulgaria ülemjuhatusel kätte andnud, oli aga ise ometi Balkani poolsaarele jäänud. Kui wahetõlge Rumeeniaga põnewamaks muutus, oli ta ettewalmistusi teinud, et temaga waenulist tegevust algada ja 28. augustil wõitis ta Saksa, Austria-Ungria, Bulgaaria ja Türgiwägede ülemjuhatusel Dobrudsha piiril oma kätte. Tema käsutada seisid aga ainult läänepool Orsowat asuw k. ja k. Doonau laewastik, wana ja üsna nõrk Bulgaaria maakaitsewägi Doonau kaitseks, üks Saksa wäeos, mis Makedoonia wäesalkade keskelt wõetud ja mis seisid ooberst Bode juhatusel Russchuki juures, sealsamas ka üks Bulgaaria jalawäe diwisjon, teised Bulgaaria nõrgad wäeosad kuni raudteeni, mis Bulgaariast Dobrudshasse wiib. Mõned rasked Saksa patareid ja üks Türgi diwisjon olid 3-4 rongiga päewas päralt tulemas, rohkemaga ei suutnud Põhja-Bulgaaria raudteed korda saada.

Bulgaaria teguwis Rumeenia wastu oli täiesti kahtlane. Kuna Saksa ja Türgimaa kohe, niipea kui Rumeenia Austria-Ungriale sõda oli kuulutanud, oma lepinguosaliselt appi tõttasid, arwas Bulgaaria tarwilikuks seda alles 1. septembril teha. Selle juures jättis ta awaldamata teatud tingimused, nagu näituseks kogu Dobrudsha nõudmine sõjalise abiandmise eest. Makedoonia frondi seisuford sundis Bulgaariast teatud määral tagasi hoiduma.

Kokkuleppe järele, mille kindral v. Falkenhayn lepinglastega teinud, pidi kindralfeldmarschal v. Mackensen tema käsutada olewate wägedega Bukaresti sihis üle Doonau minema. Iseäranis oli selle operatsiooni poolt kindral v. Conrad, sest selle läbi lootis ta Siebenbürgenis wõida wabamalt hinge lõmmata. Selle operatsiooni tagajärjeks oleks olnud kindralfeldmarschal v. Mackenseni nõrga wäe liitasaamine, olgu kas Doonau põhikaldal wõi see läbi, et rumeenlased ja wenelased üle nõrgalt kaitstud Dobrudsha piiris oleksid edasi tunginud. Kindralfeldmarschal Hindenburg ja mina heitsime selle operatsiooni kõrwale ja olime selle poolt et kindralfeldmarschal v. Mackensen Dobrudshasse siise maršiks. See oli ka kõige parem paraad juhulikuks Bulgaariale kallale tungimiseks Dobrudsha poolt Doonaust üleminekuks wõis alles siis rääkida, kui Siebenbürgenis Rumeenia wägede wastu sihitud operatsioonid juba kaugemale olid edenenu. Kui hädaohlik see siiski oli, seda näitasid sündmused. Kindral v. Conrad leppis uute waadetega wastumeelselt, Bulgaaria

heameelega; temale tekkis lootus Dobrudsha peale. Enver oli iseenesestki mõista nõus.

Kindralfeldmarschal v. Mackensen sai sellekohase käsu. Kuna Põhja-Rumeenia frondil alles kõik wäga kindluseta ja hädaohlik oli, tikkusime meie Dobrudshas kallale.

III.

Bulgaaria peawäed asusid Greeka piiril oma seisukohtadel. Coetuseks olid neil Saksa wäesalgad, umbes üks Saksa diwisjon ja teised Saksa wäed, nimelt suurüksikwägi, kuulipildujate, telefoni ja lendurite osakonnad. Peale seda sai Bulgaaria meilt, palju wähemal määral Austria-Ungarilt, raha ja rikkalikult sõjariistu. Bulgaaria raudteed olid wähe tööwõimulised. Me pidime otsustawalt appi astuma, et raudteede tööwõimu tõsta.

Eiiriigid olid uuestikorratud Serbia wäe kui ka oma jõud Saloonikise wedanud, kuid nad seisid tegevusetu. Kindral Sarail oli ülemjuhatusel oma kätte wõtnud ja oli oma ameti seega alustanud, et ta Greekamaa kallal hoolimatult wägiwalda tarwitas ja Geeka-Venizelose wäejaod kokku seadis. Albaanias seisid kewadest saadik Austria-Ungari wäeosad lääne pool Ohrida järwe, Isuna pool Beerati ja alumisel Dojuusal. Itaallased olid Valoona oma kätte wõtnud ja nihutasid oma kaitsearwed Põhja-Epiirusesse, mille Greekamaa endaga oli ühendanud. Ometi polnud liitriikide front ja Egea ja Adria mere wabel veel ühte joodetud. Greekamaaga oli üsna teetu ühendus olemas Koriza kaudu. See oli tähtsuseta. Greekamaa oli nii kindlasti liitriikide peos ja olenes oma elulistes küsimustes nii wäga nendest, et kellelgi tõssemat mõtet ei tõusnud teda meie poole üle lõmmata.

Bulgaaria sõjawägi ja Bulgaaria ise oli nõus ainult sel määral sõda pidama, nagu see tema erihuwidele — Balkanil suurriigiks saada — wastas. Selle eesmärgiga wõitles Bulgaaria sõjawägi, kes igatahes mõlemate Balkani sõdade tagajärjedest veel polnud suutnud wabaneda. Et Bulgaaria mõnel muul waenuväljal ühes neljilküüdiguga sõjaliselt midagi oleks korda saatnud, seda polnud oodata.

Kui Türgimaa 1914. a. Saksamaaga ühines, siis laskis Bulgaaria endale erapooletuse tasuks anda Türgi pinna Maaritsa paremalt kaldalt ja pahemalt poolt 10 km. laiusel maariba Adrianoopolist kuni mereni.

Selle eest, et ta Serbia wasta sõjaliselt wälja astus, nõudis ta maad Serbia kulul, kuna ta Rumeenia wõitlusesse segamise, korral nõndanimetatud Bulgaaria Dobrudsha omale tahtis saada, mis Bukaresti rahulepingu põhjal 1913. a. ära oli antud. Kokkulepped, mis 1915. a. sügisel Saksa ja Austria-Ungari wägede jaotuse kohta tehtud, puutusid ainult Serbia sõjakäiku ja olid nüüd oma wäärtuse kaotanud. Tol korral wõidetud maa olid Austria-Ungari ja Bulgaaria oma wõimusesse wõtnud. Piir läks umbes Moraawa suust ülespoole Pristiina ja Prisreni kaudu mõõda Drini üles.

Järgneb.

Kuulipilduja „Maxim'i“ takistused ja rikked.

Wäliline tundemärk.	Põhjus.	Kõrvaldamine.
<p>I.</p> <p>Wänt langes trulli peale, kuid pauku ei järgnenud.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Süütit ei plahvata. 2) Lõõja nõel ehk lõõja wedru pikem pool on murdunud. 3) Jagaja sõrmed ei tööta. 4. Ülemine padrundi hoidja on pooleks murdunud ja lafeb padrundi alla langeda alumise hoidja peale, nii et ta padrundi pesasse sattumise asemel kesta torusse satub. (Üksitu lastmise juures). 5) Ülestõmbaja saba on murdunud. (Wänt ettepoole ei liigu). 	<p>Uuesti laabida</p> <p>Uued wastawad osad panna.</p> <p>Uued panna.</p> <p>Uus hoidja panna.</p>
<p>II.</p> <p>Wänt jäi trullist wähe kõrgemale, liigub ette- ja tahapoole.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Viiga paiks määre. 2) Kookestest konarlikeks jöödud korpusse waltfid. 3) Mustus—siim, muld. 4) Tõmbewedru liig nõrk. 5) Lint ei liigu wabalt—padrunid ei seisfa ühetasajelt. 	<p>Uus ülestõmbaja panna.</p> <p>Petroleumi ja terpeniiniga puhastada.</p> <p>Puhastada, õeruda.</p> <p>Puhastada määrda.</p> <p>Tugemamaks keerata.</p> <p>Padrunid ühetasajelt seada ehk linti wahetada.</p>
<p>III.</p> <p>Wänt jäi trullist wähe kõrgemale — ei liigu edasi ega tagasi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Luku kaela mutter on lahti, mille tõttu luff liiga kõvasti rana wastu saab lihtunud, nii et ta kerkida ei anna. 2) Ülemise padrundi hoidja ots on katki — murdunud osa langeb hoidja alumise otsa taha ja ei lasse seda alla wajuda, nii et padrundi temast üle ei pease ja paigutaja kerkida ei anna. 3) Padrunite wiltumine, kus jagaja sõrmed mitte mõlemad ühe ja sellesama padrundi taha ei hakka — padrundi pea serw ei anna paigutajale võimalust kerkida. 4) Enneaegne lõõja lastmine, sest et paigutaja tõstja platfiteed wõi jälle paigutaja mäsad ära on kulunud, nii et paigutaja sees olew nõela aul nõela otsa kohale ei tule, waid lõõja nõel sattub paigutaja seinale pihta üleweel pool auku ja ei lasse paigutajat kerkida ega wajuda. 	<p>Mutter kinni keerata.</p> <p>Uus hoidja panna.</p> <p>Wänta edasilüüates linti wähe tõmmata.</p> <p>Ülestõmbaja saba peale wajutada, luff tagasi tõmmata, wäljwõtta ja uued osad — paigutaja ehk selle tõstjad panna.</p>
<p>IV.</p> <p>Wänt jäi trullist kõrgemale ja läheb lükkates edasi.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Tõmbewedru on liiga tugew. Padrun ei jõudnud weel wastuwõtjast wäljagi tulla, kuid juba saarwad kuulipilduja liikuvad osad edasi tõmmata. (Paigutaja ei jõudnud weel padrundi kinni haarata). 2) Gaasitarpi on umbes — nii, et raud ei saa oma eelmisele seisukohale minna ja nii oma tagumiste waltfidega paigutaja üleskerkimist talistab. 3) Klaas scheib on lahti nii et... (nagu eelmisestki punktis). 4) Suur padrunite wiltumine, kus üks jagaja sõrm katki padrundi ette tõmbab, nii et padrundi pea paigutaja waltfidesse ei satu ja mis paigutajal kerkida ei lasse. 	<p>Padrun wälja wõtta ja wedru nõrgendada.</p> <p>Gaasitarpi puhastada.</p> <p>Scheib kinni keerata.</p> <p>Wastuwõtja ära, padrun wälja, lint õigeks.</p>
<p>V.</p> <p>Wänt jäi peaaegu korpusse äärega ühte liini, kalduwusega tahapoole, läheb tõugates ettepoole.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) Pooleks läinud padrundi kestatükk, mis padrundi pesasse kinni jäenud, ei lasse uut padrundi sinna wabalt sisse tungida. 	<p>Luff tagasi tõmmata ja waadata, kas mitte kesta tükk padrundi peale ei ole jäenud; kui on,</p>

Wäline tundemärk.

P õ h j u s.

Kõrvaldamine

2) Alumine padruni hoidja on katki, nii et kestad korpusesse langewad.

3) Pigistatud padrunid ei lähe lõpuliselt pesasse ega lasse luttu oma eelmisesse seisukohta minna.

4) Padruni pesa püsirohuga umbe läinud, sest et kuul linti jäi — uus padrun ei lähe sisse.

5) Kesta toru wedru katki, mille tõttu kestad korpusesse langewad.

VI.

Wänt jäi otse ülesse — liigub edasi.

1) Tõmbewedru on liiga tugew: liikuvad osad ei jõdnud weel niipalju tagasi minna et padrun lõpuliselt lüüdi wälja oleks tulnud, kuid juba sunnib wedru jõud osasid uueste ettepoole minema. Selle aja sees on oga jagaja uue padruni poolikult ette toonud, nii et endine pool-wiltu selle ja akna pahema seinaga wahetele saab surutud.

2) Võõjawedru läks katki kõwerdusest üles tõmbamise ajal: Kera murdunud wedru luttus luku alla ja langes lahtilaskmise plangi auku, ei lasse luttu liikuda.

VII.

Wänt jäi seisima wiljakusega ettepoole, wähe kõrgemale korpusse kaanest. Liigub edasi.

1) Tõmbewedru on liiga tugew: Enne kui paigutaja sarwed korpusse platte tagumiste terawate nurlade alla jõuamad, paraliseerib wedru gaaside tagasi tõuke jõu ja sunnib liikumad osad oma endisele seisukohtadele minema, ning paigutajas olew padrun satub padruni aknast olewa uue padruni peale (mis jagaja wahetele sinna toonud) ja ei lasse kuulipilduja liikumad osad oma esimestele seisukohtadele minna.

2) Padrun sattus padrunipesa seinaga pihta — paigutaja padrunit hoidwad waltid on kulunud ja ei hoiwad enam padrunit sirgel, mille tõttu padrun luku liikumise puhul mitte padruni pesasse ei satu waid seinaga pihta.

3) Ülemine padruni hoidja on katki — padrun mille paigutaja wastu on wõtnud, sattub kõhe tühja kesta peale, mida alumine padruni hoidja finni peab ja lutt edasi minetu korral tõukab kuuliga padruni pesa alumise wõdi kesta toru ülemise seinaga pihta.

4) Ülestõmbaja saba on katki.

fiis padrun minema wäljajata, kui ei, fiis kestad pesast sellekohase wõtmega wälja wõtta. Ei ole aga wõit, fiis padrun uueste wäewõimuga pesasse saata ja lahti lasta, kust fiis mõlemad kestad pärast ühes wälja tulewad. Kui see tahtlus tihti kordub, tuleb luku kaela mutri alla schieb panna, nii et padrun sügawemale pesasse saaks lihtne ja kesta lõhtemist enam ette ei tuleks.

Lutt wälja, käepide ära, kestad wälja, uus hoidja.

Lutt tagasi, padrun wälja.

Suhastada.

Uus wedru panna.

Wänt wiimase wõimaluseni ettepoole lüüdata, padrun pesasse saata, wedrunõrgendada.

Wedru tükk wäljajawõtta.

Wänta äärmiseni edasi lüüdata ja fiis lahti lasta. Wedru nõrgendada.

Paigutajal wõi luttu wahetada.

Uus hoidja panna.

Uus ülestõmbaja panna.

Wälmine tundemärk.	P õ h j u s.	Põrwaldamine.
<p>VIII.</p> <p>Wänt jäi seisima wil- datusega ettepoole, wähe madalamale kor- puse laanest. Lütates läheb edasi, siis jäeb jälle endisele seisukohale.</p>	<p>1) Alumine padruni hoidja on nõrk, padrun langeb alla ja rõhub oma peaga hoidja sifemise hamba luktu kesta eelseina lohusse; paigutaja allalangemise juures jäeb tähendub hammas padruni pea ja nitetud lohu alumise ääre wahlele ja ei lasse paigutajat alla langeda. Luku edasliikumise puhul jääwad paigutaja sarwed korpuse ülemiste plankide alumiste wildatuste taha ja jätawad luku seisma.</p>	<p>Wänta tagasi lütata lukt tagasi tõmmata, wälja wõtta, uus pad- runihoidja panna.</p>
<p>IX.</p> <p>Tahtmata automaatlit lastmine — lastilaskja peale meie ei wajuata, aga kuulipilduja laskeb. *)</p>	<p>1) Lööjasedru lühemast osast on tükk ära murdunud. Lööjasedru oma murdunud otsaga rõhub alumise pide peale allpool telge ja ei luba üleslõmbaja hambal alumise pide taha karata.</p> <p>2) Ülestõmbaja hammas wõi alumise pide ots on kulu- nud, nii et nad enam üksteise taha finni ei hakka.</p> <p>3) Lastilaste plank wigastud, lõwer.</p>	<p>Uus wedru panna.</p> <p>Uued panna.</p> <p>Sirgem, uus. —</p>

*) See talistus wõib ka siis tulla, kui käepidet sissepannes lastilaste plank mitte täieste ees ei ole. Siis tekib lastmine juba laodmise ajal.

Kui moga tuleb tahtmata automaatline lastmine ka siis ette, kui lastilastmise plank tagosipoole seistes korpuse põhja külge finni külmas.

Kui seisukord lastmist nõuab, aga taawara osast ei ole wett käepärast ei ole, awatakse kuulipildujast siiski tuli, kui luku ei ole lastse pide wedruste ega tsilindris wett. Üksikult wõib tuld ka ilma lastse pide anda.

15./VII./20.

Rasperes.

Al.-leitn. Wiltrop.

Segateated.

Määrus töö-hoolekande ministeeriumi poolt korraldatud inwaliidide põllumajanduse ja raamatupidamise kursuste juhatajale ja ettelugejatele tasu maksmise kohta.

Wabariigi walitsuse poolt 25. juunil 1920 a. wastuwõetud.

Töö-hoolekandeministeeriumile lubada tema poolt korraldatud inwaliidide põllumajanduse ja raamatupidamise kursuste juhatajale, ettelugejatele ja teistele õpejõududele tasu maksta ka sel juhtumisel, kui need isikud riigiteenistuses sejawad ja riigi käest juba palka saawad.

Uus ajakiri „Inwaliid“.

Wigastatud sõjameeste hääleandja „Inwaliid“, ilmub ligemal ajal kaks korda kuus ja maksab 3 kuu peale: ühisuse liikmetele 30 mk., teistele tellijatele 50 mk. Tellimisi ja kuulutusi wõtab wastu Wigastatud Sõjameeste ühisuse Keskjuhatus Pikk t. nr. 67, Tallinnas.

Wastutaw toimetaja: Kindralstaabi polkownik Rint.

Wäljaandja: Sõjawägede staab.

Sõjawägede staabi kirjastusel ilmus praegu trükist:

Laskereeglid

3-tolliliste kiirtule suurtükkide patareide jaoks.

Kokkuseadnud Wene suurtükiwäe ohwitseride kooli 6-nda wäljaande (1917 a.) järele lipnik Karro.

Saada Sõjawäe trükikojast, Tallinnas, Rüütli tän. 13.

Hind 6 marka.